

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Interview met voormalig D'66-Tweede Kamerlid Bert Bakker: "de missie Uruzgan is pappen en nat houden, als je geluk hebt"

Nazar, A.

Citation

Nazar, A. (2007). Interview met voormalig D'66-Tweede Kamerlid Bert Bakker: "de missie Uruzgan is pappen en nat houden, als je geluk hebt". *Bestuurskundige Berichten*, 22(2), 30-32. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211607>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211607>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Interview met voormalig D'66-Tweede Kamerlid Bert Bakker

“De missie Uruzgan is pappen en nat houden,

als je geluk hebt.”

Door Amir Nazar

Als onderdeel van de internationale vredesmacht International Security Assistance Force (ISAF) van de NAVO zijn er sinds augustus 2006 ruim 1400 Nederlandse militairen gelegerd in de Afghaanse provincie Uruzgan. Om de Nederlandse deelname aan deze missie was veel te doen en leidde tot grote verdeeldheid in de politiek. Niet alleen tussen de regering en de oppositie, maar ook tussen de toenmalige coalitiepartners onderling. Wat heeft Nederland toch eigenlijk te zoeken in Afghanistan? En waarom was D'66 toch tegen deze missie, maar besloot het kabinet en het parlement wel om naar Uruzgan te gaan?

In dit interview neemt Bestuurskundige Berichten samen met voormalig D'66-Kamerlid Bert Bakker de Uruzgan-kwestie onder de loep. In 1999 was Bakker voorzitter van de Tijdelijke Commissie Besluitvormingvorming Uitzendingen. Deze commissie had als doel het toetsingskader voor militaire missies te evalueren en te herzien. Na de val van Kabinet Kok II werd Bakker benoemd als voorzitter van de Parlementaire Enquêtecommissie Srebrenica. Als tegenstander van de NAVO operatie naar Uruzgan en als regeringspartij kwam D'66 in een ongemakkelijke positie terecht.

Er was veel verwarring en verdeeldheid binnen D'66 aangaande de Nederlandse deelname aan de ISAF-missie in de regio Uruzgan in Afghanistan. In de oriënterende fase was de partij niet tegen een militaire NAVO missie, maar keerde zich uiteindelijk toch tegen dit besluit.

Hoe kijkt u terug op het besluitvormingsproces van de ISAF-missie naar Uruzgan?

Daar zitten voor mij twee kanten aan. Aan de ene kant had je het inhoudelijke debat tussen het kabinet en het parlement over de overweging mee te doen aan de NAVO missie. Maar

een extra lading kreeg. De strijd om het leiderschap werd de facto bevochten over deze complexe militaire missie heen.

Welke implicaties had de strijd om het leiderschap voor het Uruzgan vraagstuk?

D'66 had al enige tijd bedenkingen bij de beoogde Uruzgan-missie, maar een week voor de bekendmaking van het kabinetsbesluit werd duidelijk dat ook D'66-ministers Pechtold (Bestuurlijke Vernieuwing) en Brinkhorst (Economische Zaken) grote bezwaren hadden tegen de op

“De Amerikanen en de Britten hebben de ISAF missie ‘opgepimped’ om de oorlog van Enduring Freedom in een NAVO-jasje te steken.”

aan de andere kant hadden we te maken met verslechterde verhoudingen binnen D'66 waardoor het hele Uruzgan-debat

handen zijnde missie. Een machtsspel tussen Pechtold en Dittrich barstte vervolgens los, waarbij fractievoorzitter

Dittrich op 16 december het definitieve standpunt van D'66 bekendmaakte, omdat Pechtold op dezelfde dag dreigde zijn visie aan het publiek te uiten. Met dit nieuws verraste Dittrich politiek Den Haag, want iedereen veronderstelde de week erop pas te praten over het besluit. Door de positie van Brinkhorst en Pechtold werd er in het kabinet op 22 december besloten tot een “voornemen tot besluit” wat regelrecht in tegenspraak was met de procedures zoals die, onder mijn leiding in de Tijdelijke Commissie Bakker, zijn afgesproken.

In oktober 2003 gaf de VN Veiligheidsraad het mandaat aan de NAVO om de bestaande ISAF missie geleidelijk aan uit te breiden over geheel Afghanistan. Sinds de zomer van 2006 heeft Nederland haar troepen gelegerd in de zuidelijke provincie Uruzgan.

Wat waren de inhoudelijke bezwaren van D'66 tegen de militaire interventie in Afghanistan?

De eerste jaren nadat de Amerikanen de Taliban hadden verslagen in 2001 zag men kansen voor het handhaven van stabiliteit en helpen bij de wederopbouw. In die periode hadden we in principe geen bezwaren tegen een dergelijke missie. Echter, met de hergroepering en versterking van Taliban in de zomer van 2005 verslechterde de situatie aanzienlijk. De ISAF missie was absoluut ongeschikt om deze verslechterde situatie het hoofd te bieden. Het was destijds wijs geweest om het tijdsschema voor de interventie in het Zuiden aan te passen en te vertragen. Maar onder hoge druk van de Amerikanen besloot de NAVO om de ISAF missie op grote schaal uit te breiden. Het werd een soort ‘extreme makeover’ onder de noemer van handhaving van de stabiliteit en de ondersteuning van de wederopbouw. Het kabinet bleef de missie verkopen als zijnde een “wederopbouw operatie”, terwijl het in wezen een vechtmis­sie was. Daarom hebben wij afgehaakt. Je moet niet het ene zeggen en het andere doen.

Sluit het mandaat nog wel aan op de militaire werkelijkheid in Uruzgan?

Het mandaat is nog steeds primair gericht op de wederopbouw van de regio in combinatie met militair optreden. Het probleem met Uruzgan is dat er geen stabiliteit was. De werkelijkheid is nu dat de stabiliteit eerst afgedwongen moet worden. Daarom is de NAVO momenteel alleen maar bezig met het verdrijven van de Taliban en de bescherming van de eigen militairen. Dat is het dubbele van de missie geworden.

Het onderscheid tussen Operation Enduring Freedom en de ISAF missie was niet helder?

Naast de kwestie van de wederopbouw was dit een belangrijk discussiepunt in de Tweede Kamer. Het was toen al duidelijk dat deze twee missies naar de buitenwereld toe niet te onderscheiden waren. In een besloten commissievergadering stelde Generaal James Jones¹ eerlijk dat “the line between the two will always be blurred”. Dus voor de Afghanen zou het echt geen verschil maken. De Amerikanen en de Britten hebben de ISAF missie dus ‘opgepimped’ om de oorlog van

Enduring Freedom in een NAVO-jasje te steken.

Deze verwarring met de Operatie Enduring Freedom komt voort uit de steun voor het Amerikaans-Britse beleid over Afghanistan. Wat vindt u van de nauwe Nederlandse samenwerking met de Amerikanen?

Het probleem is dat het kabinet Balkenende III een betrokkenheid bij de coalitie heeft uitgelegd als afhankelijkheidsverklaring aan de Amerikanen. Nederland heeft vrijwel een kritiekloze agenda ten opzichte van de Amerikanen gevolgd terwijl andere Europese landen een andere houding hadden. Met het vergroten van het internationale marktaandeel is niets mis want we zijn tenslotte een groot donorland. >>>

Foto: André van den Bos

PROFIEL- Bert Bakker studeerde Bestuurskunde aan de Universiteit van Twente tot aan 1980, werd actief voor D'66 en werkte als fractiemedewerker sociale zaken in de Tweede Kamer. Tussen 1994 en 2006 was Bakker Kamerlid van D'66. Het Turkse electoraat, dat massaal bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen op kandidaat Koser Kaya stemde vanwege de Armeense genocide kwestie, zorgde er uiteindelijk voor dat Bakker na ruim twaalf jaar Kamerlidmaatschap, weer even vanaf de zijlijn zal moeten toekijken. Onlangs werd bekend dat Bakker bestuursvoorzitter zal worden van Mira Media, het kenniscentrum voor media in de multiculturele samenleving.

Maar dan moet je ook veel meer politieke invloed kunnen eisen en dat doen we niet. Nederland zit in de top 14 van rijkste landen in de wereld, terwijl het politiek gezien op de 100^e plaats lijkt te staan.

Hoe is deze afhankelijkheid van Nederland aan het Amerikaanse beleid te verklaren?

De Nederlandse relaties met Amerika worden voornamelijk bepaald door de gereformeerde achtergrond van minister-president Balkenende. Die hebben een natuurlijke

“Nederland stelt zich tot doel Afghaanse “nation building” en “security reform” te stimuleren, alleen tot nu toe zijn we er echter niet of nauwelijks aan toegekomen.”

verwantschap met de Amerikanen. Daarom moet Balkenende ook blozen als hij naast President Bush staat.

Wat vindt u van de huidige afspraken met de Afghaanse autoriteiten over de behandeling van gevangenen die door Nederlanders worden aangehouden?

Op zich zijn er goede afspraken gemaakt met de Afghanen. Er is uiteraard een grote zorg dat de gevangenen in kwestie uiteindelijk terecht komen in Amerikaanse detentiecentra. De Nederlandse en de Afghaanse regeringen leken overeengekomen te zijn om de gevangenisvleugel op te zetten in Kandahar speciaal voor Nederlandse gevangenen. Dat is een goed idee, maar ook hier blijkt een groot verschil tussen papier en praktijk: de gevangenisvleugel is er nog steeds niet. De Afghanen vinden het niet noodzakelijk en het bouwen van de vleugel is praktisch niet eens haalbaar. Bovendien schieten we de Talibanstrijders tegenwoordig gewoon dood, dan heb je ook geen gedoe met de Geneefse Conventie.

Dirk Salomons² stelt vast dat “security-sector reform should be at the heart of any post conflict debate”. Richt Nederland zich genoeg op de ontwikkeling van de veiligheidssector in Afghanistan?

Al vele honderden jaren wordt in Afghanistan de dienst uitgemaakt door lokale krijgsheren zonder enig centraal gezag van Kabul. De vraag is dan; ben je in staat om met hoeveel militairen dan ook, bepaalde tradities van een bepaald land en een bijna middeleeuwse plattelandsamenleving in een aantal jaar om te vormen naar een situatie van centraal gezag, waarbij er grip is op die *security sector*? Het is uiterst complex om de krijgsmacht, de veiligheidsdiensten en het politieapparaat te veranderen. Nederland stelt zich tot doel Afghaanse “*nation building*” en “*security reform*” te stimuleren, alleen tot nu toe zijn we er echter niet of nauwelijks aan toegekomen. Kortom. Het is pappen en nat houden.

Als parlementariër bent u nadrukkelijk betrokken geweest met het scheppen van betere voorwaarden aan de besluitvorming van militaire interventies. Er is veel geleerd van de VN

vredesoperatie in Bosnië van 1992 tot en met 1996. Een enkel Tweede Kamerlid zinspeelt al op een tweede Srebrenica in Afghanistan. Ziet u parallellen tussen Bosnië destijds en Afghanistan nu? Zo ja, op welk vlak?

In beide gevallen is er een discrepantie tussen de politieke motivatie en de militaire werkelijkheid. Voor de missie in Bosnië gold het bieden van humanitaire hulp als het politieke motief. Nu is het politieke motief bij te dragen aan de wederopbouw van Afghanistan en de bescherming tegen het internationale terrorisme. We zijn nu beter uitgerust en veel

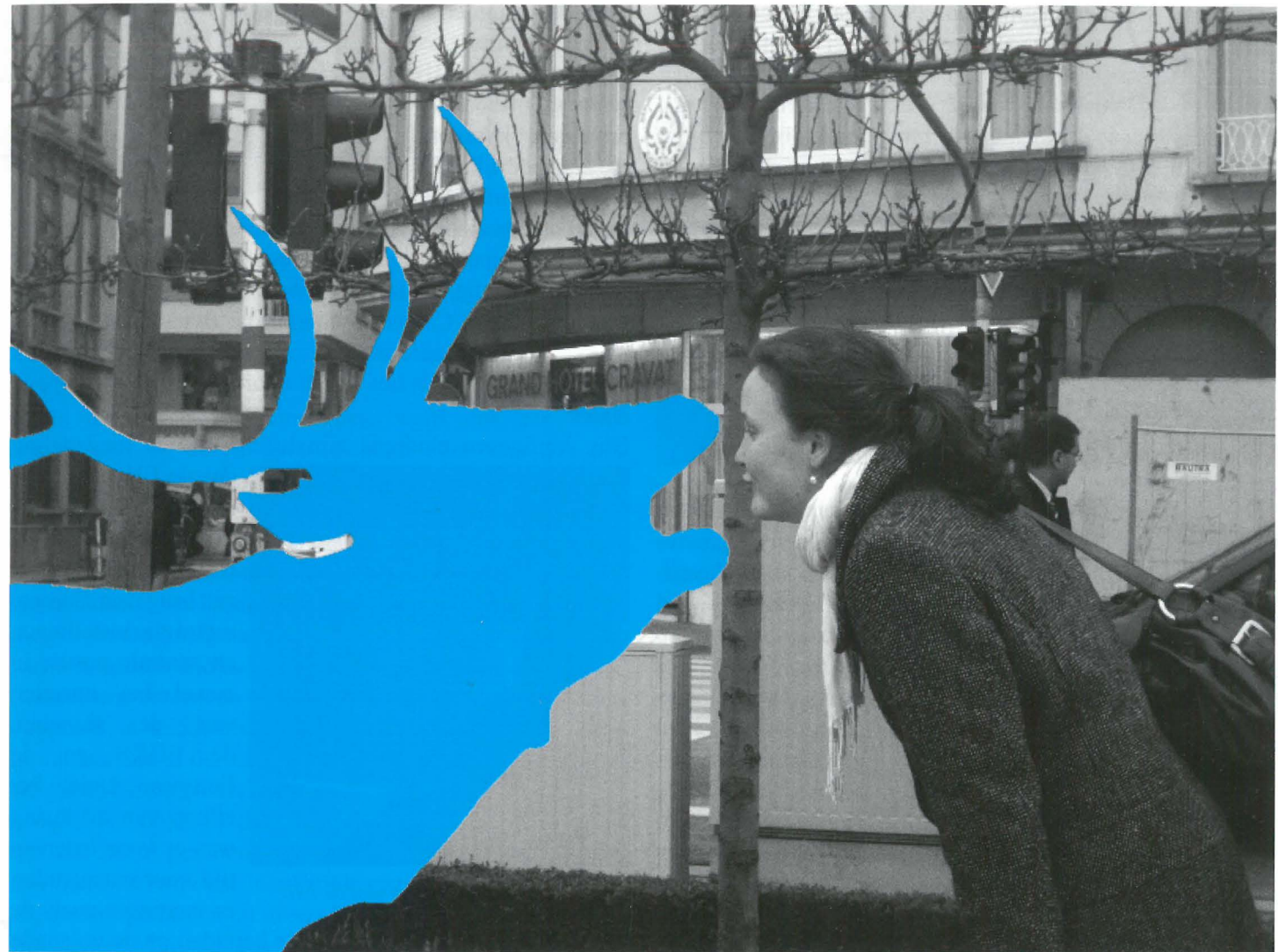
beter bewust van de belangen die allemaal mee spelen. Maar ook nu is er een duidelijke discrepantie tussen de politieke motieven en de militaire werkelijkheid van de interventie waar te nemen. Bovendien is er in beide gevallen een “tunnel van besluitvorming” te zien. In het besluitvormingsproces van circa 8 maanden waren de internationale verwachtingen van Nederland allang gewekt. De directeur van het Instituut Clingendael zei daarover “...de missie zelf slaat nergens op, maar we kunnen geen nee meer zeggen”. De functie van Jaap de Hoop Scheffer als Secretaris-Generaal van de NAVO zou op het spel staan als de missie naar Uruzgan niet meer door zou gaan. Ze hadden al besloten dat ze hoe dan ook zouden gaan!

Politieke verdeeldheid en machtsstrijd binnen D’66 heeft voor verwarring gezorgd binnen D’66. Ondanks deze discussie is, volgens Bert Bakker, toch het juiste besluit gemaakt om de Uruzgan missie niet te steunen. De opdoemende onveilige situatie in het zuiden van Afghanistan stelt Nederland voor een onmogelijke taak tot wederopbouw van Uruzgan. Door de aanwezigheid in Uruzgan te rechtvaardigen door het brengen van ontwikkelingshulp en wederopbouw, miskent men de militaire werkelijkheid ter plaatse. Het versterken van het nationale politiek-bestuurlijke systeem en de hervorming van het Afghaanse leger en politie zijn bovendien zware kluisen. Volgens Bakker hangt Nederland haar politieke lot teveel af aan de Amerikanen en de Britten. De Nederlandse politieke invloed in de wereld kan vele malen groter zijn. In de toekomst zullen er nog vele internationale missies volgen. Het is daarvoor zaak dat Nederland zich kritisch opstelt, zonder dat het besluit al vaststaat.

Noten:

¹ Generaal James L. Jones is Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) van de NAVO van januari 2003 tot en met december 2006, www.nato.int.

² Salomons, D., ‘Security: An Absolute Prerequisite’, p. 19, in: Postconflict Development: meeting new challenges, Junne, G. & Verkoren, W., 2005, Lynne Rienner Publishers: London.

Luxemburg: *groot* geworden door *klein* te blijven

Verslag van de Korte Reis naar Luxemburg

Door Ad Schoonderwoerd en Tsjerk Taeke Schat

Met dank aan Azarja Gutter, Jasper Hekert, Jeroen Houwaard en Iy-Ling Hsu voor hun fotografische bijdrage.

Van 31 januari t/m 2 februari bracht de B.I.L. met een kleine vijftig deelnemers een intensief bezoek aan Luxemburg, ‘het kloppende hart van Europa’. Dit groothertogdom is één van de *founding fathers* van de naoorlogse Europese samenwerking. Luxemburg is gastheer van talloze Europese instituties en mag zich dit jaar zelfs ‘Culturele Hoofdstad van Europa’ noemen. Tijd voor een kennismaking met Luxemburg, het kleine land met de grootste koopkracht ter wereld.